

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2024, 24(2), 806 – 825. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1350638>

Okul Yöneticilerinin Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) Hakkındaki Görüşleri (Sivas İli Örneği) School Administrators' Views on Vocational Training Center (MESEM) (The Case of Sivas Province)

Eyüp DURNA¹ , Sümeyye MERMER²

Geliş Tarihi (Received): 26.08.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 02.04.2024

Yayın Tarihi (Published): 24.06.2024

Öz: Mesleki eğitim merkezleri (MESEM) ortaokul mezunu bütün yaş gruplarına mesleki eğitim veren, lise eğitimini tamamlayamamış bireylerin meslek lisesi mezunu olmasını sağlayan mesleki eğitim kurumlarıdır. Haftanın bir ya da iki günü okulda teorik eğitim, üç ya da dört günü iş yerinde pratik eğitim veren MESEM'lerde uygulamalı eğitimlerin işyerlerinde yapılması, yüksek bütçe isteyen atölye, laboratuvar ve donatı ihtiyacını ortadan kaldırmıştır. Uygulamada yaşanan çeşitli sorunlar olmakla birlikte, MESEM'ler, mesleki eğitim içerisinde gittikçe artan bir öneme sahiptir. Bu çalışma ile Bakanlık tarafından mesleki eğitim alanında 2016 yılında zorunlu ve örgün eğitim kapsamına alınan Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) uygulamasının, projenin yürütücüsü konumunda olan okul yöneticilerinin görüşlerine göre tasvir edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada veri elde etmek için nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan durum çalışması metodu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu MESEM uygulamasını yürüten okul yöneticileri arasından tipik ve ölçüte dayalı örneklem seçme yöntemleri kullanılarak belirlenen 12 okul yöneticisi oluşturulmuştur. Bu çalışmada Sivas ilinde mesleki eğitim veren Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde bulunan mesleki eğitim merkezleri seçilmiştir. Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler; içerik analizi ile yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, yöneticilerin görüşleri betimlendiğinde, MESEM'lere özel mevzuatın olmamasından kaynaklanan problemlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Öğrencilerin uygulamalı eğitim aldığı işletmelerden kaynaklı problemler, öğrencilerden kaynaklı problemler, devamsızlık sorunları, okulların donatı yetersizliği, e-MESEM sorunları diğer sorunlar olarak yöneticiler tarafından ifade edilmiştir. Yöneticilerin sorunların çözümüne yönelik görüşleri incelendiğinde, MESEM'lere özel mevzuat geliştirilerek uygulamada karşılaşılan birçok sorunun çözüleceğinin dile getirildiği görülmüştür. Ayrıca, karşılaşılan sorunların mesleki eğitim merkezlerinde eğitim altyapısını güçlendirmeye yönelik yatırımlar, etkili denetim ve rehberlik çalışmaları ile çözüleceği eğitim yöneticileri tarafından ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Mesleki Eğitim, Çıtraklık Eğitimi, Mesleki Eğitim Merkezi.

&

Abstract: Vocational training centers (MESEM is abbr. of Mesleki Eğitim Merkezleri) are education institutions that provide vocational training to all age groups who are secondary school graduates and enable individuals who have not completed their high school education to graduate from these kinds of high schools. Providing theoretical training at school one or two days a week and practical training at the workplace three or four days a week, MESEMs provide practical training at workplaces, eliminating the need for workshops, laboratories and equipment that require high budgets. Although there are various problems in practice, MESEMs have an increasing importance in vocational education. This study aims to describe the Vocational Education Center (MESEM) application, which was included in the scope of compulsory and formal education in the field of vocational education by the Ministry in 2016, according to the opinions of the school administrators who are in the position of executing the project. The case study method, which is among the qualitative research methods, was used to obtain data in the study. The study group of the research consisted of 12 school administrators who were selected using typical and criterion-based sampling selection methods among the school administrators who carried out the MESEM application. In this research, vocational training centers within the Vocational and Technical Anatolian High Schools providing vocational education in Sivas were selected. Data in the study were obtained with a semi-structured interview form developed by the researchers. The data obtained; interpreted by content analysis. As a result of the research, when the opinions of the managers were described, it was seen that the majority of the problems were caused by the lack of legislation specific to MESEMs. Problems originating from the businesses where students receive practical training, problems originating from students, absenteeism problems, lack of equipment in schools, and e-MESEM problems were expressed by administrators as other problems. When the opinions of the administrators regarding the solution of the problems were examined, it was seen that many problems encountered in practice would be solved by developing legislation specific to MESEMs. In addition, it was stated by education administrators that the problems encountered would be solved by investments to strengthen the educational infrastructure in vocational education centers and effective supervision and guidance studies.

Keywords: Education, Vocational Education, Apprenticeship Training, Vocational Training Center.

Atf/Cite as: Durna, E. ve Mermer, S. (2024). Okul Yöneticilerinin Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) Hakkındaki Görüşleri (Sivas İli Örneği). *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2024, 24(1), 806 – 825. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1350638>

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* 16. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Sorumlu Yazar: Eyüp Durna, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi, durna1979@gmail.com.tr, ORCID: 0009-0000-6185-5473

² Dr. Sümeyye Mermer, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi, sumeyyemermer@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3986-280x

1. GİRİŞ

İnsanlık ile birlikte var olan eğitim, insanın yaşadığı topluma uyum sağlamasının, toplumda kabul görmesinin, toplumun beklediği davranışları sergilemesinin, hayatını idame ettirmede ihtiyaç duyduğu bilgileri öğrenmesinin anahtarı konumundadır. Aydın'a (2013) göre eğitim, kişinin öğrenebilme kabiliyetine kavuşmasıyla birlikte ortaya çıkan, hayatı süresince devam eden bir süreçtir. Yaygın şekilde kabul gören tanımıyla eğitim, "bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme süreci" (Ertürk, 1979) olarak ifade edilmektedir. Sosyal bir varlık olan birey, eğitim ile şekillenir, içerisinde yaşayacağı toplumun kendisinden beklediği davranış kalıplarını, becerileri, eğitim ile öğrenir. Eğitim aile içinde başlayan ve bireyin hayatı boyunca yaşadığı diğer toplumsal gruplar içerisinde formel ve informal şekilde gerçekleşen bir süreci kapsar. Eğitimin informal boyutu, ailede, çevrede ömür boyu devam ederken, formel boyutu Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, kurumsal bir yaklaşımla devam etmektedir.

Eğitimin formel boyutunda Türk eğitim sistemi; T.C. Anayasası, eğitim ve öğretimi planlayan kanunlar, hükümet programları, kalkınma planları, millî eğitim şûraları esas kabul edilerek tertip edilmiştir. Türk millî eğitim sistemi, genel olarak 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'yla düzenlenmiştir. Bu kanun, Türk millî eğitiminin tertip edilmesinde asıl olan amaç ve ilkeleri, eğitimin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç gereçleri ve devletin eğitim ve öğretim faaliyetlerindeki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel kararları bir sistem bütünlüğü içinde ele almaktadır (Balcı, 2011).

Ülkemizdeki formel eğitim faaliyetlerini, yaygın eğitim ve örgün eğitim şeklinde iki başlıkta değerlendirmek mümkündür. Yaygın eğitim, kişinin yaşam süresi boyunca kendisini geliştirebileceği ve kabiliyetlerini üst seviyeye çıkarmayı hedefleyen sürecin, örgün eğitimle düzenlenmiş şeklidir (Ayçiçek, 2012). Örgün eğitim, belli yaş grubundaki kişilere yönelik olarak millî eğitimin hedeflerine göre hazırlanmış eğitim programlarıyla, okullarda düzenli olarak yapılan eğitimdir (Fidan & Erden, 1998). Örgün eğitimin kurumsal yapısı; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim şeklinde düzenlenmiştir. Eğitim-öğretim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel eğitim kurumlarında gerçekleşmektedir. Okul öncesi ve ilköğretim süreçlerinden geçen birey, ortaöğretim kurumlarında, genel ve mesleki öğretim programlarına yönelmektedir. Genel lise programları, öğrencileri yükseköğretim programlarına hazırlarken, meslek lisesi programları bireyi, iş hayatının, sektörlerin ihtiyaç duyduğu ara eleman olarak yetiştirmek, istihdama kazandırmak amacına hizmet etmektedir. Genel eğitim; ülke kalkınmasının ilk kademelerinde faaliyet gösterirken, teknolojinin gelişmesiyle birlikte sanayileşen toplumlarda mesleki eğitim, daha çok önem teşkil etmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Toplumlarda zorunluluğu ve önemi gittikçe artan mesleki ve teknik eğitim, en genel manada, "Bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıkları kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli bir şekilde geliştirme sürecidir" (Şahinkesen, 2019). Bireylere iş ve mesleğe yönelik becerilerin kazandırılmasının eğitimsel bir konu olarak incelenmesiyle ortaya çıkan meslekî eğitim, 18. yüzyıl ve sonrasında profesyonel bir eğitim alanı olarak kabul görmeye başlanmıştır (Aytaç, 2006). Çağımızda, mesleki eğitim sistemi, farklı ülkelerde nüfus faktörü, endüstri yapısı, hizmet sektörü, devletin idare şekli, finansman olanakları, gelenekler, tarihi evrimi gibi birçok değişkene bağlı olarak farklı şekillerde sürdürülmektedir. Bu çeşitliliği üç farklı şekilde gruplamak mümkündür: Çırağın bir ustanın yanında çalışarak öğrenmesi şeklinde gerçekleşen, çıraklık eğitimine dayalı sistem; meslek elemanlarının okullarda yetiştirilmesi şeklinde gerçekleşen, okula dayalı sistem ve öğrencilere okulda teorik derslerin verildiği, işletmede ise öngörülen becerilerin kazandırıldığı okula ve işletmeye dayalı ikili sistem şekillerinde uygulanmaktadır (Şahinkesen, 2019).

Mesleki eğitimin ülkemizdeki tarihi seyrine baktığımızda, mesleki eğitimin 1927 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığının bünyesine alındığı, 1933 yılında Bakanlık yapılanmasında kurulan Meslekî ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından yönetildiği görülmektedir. 1941’de Meslekî ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü yerini Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı’na bırakmıştır (MEB, 2018). Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, 1960’da Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Ticaret Öğretimi Genel Müdürlüğü şeklinde yapılandırılmıştır. 1977 ‘de çıkartılan 2089 sayılı yasa ile çıraklık eğitimi meslekî eğitimin içerisine dahil edilmiştir. 1986 yılında çıkartılan 3308 sayılı Meslek Eğitimi Kanunu ile temel meslekî eğitim; “çıraklık” eğitimini, “örgün” ve “yaygın” eğitimi içerecek biçimde, bir sistem bütünlüğünde baştan düzenlenmiştir. 2011’de çıkarılan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığında meslekî ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu kurumlar Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) bünyesinde toplanmıştır (MEB, 2018).

Bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre yönlendirilmesiyle, mesleki yeterliliğe, meslek ahlakına, meslek etiğine sahip, yetişmiş, kalifiye, sektörlerin ihtiyaç duyduğu insan kaynağını yetiştirmeyi amaç edinen mesleki eğitimin önemi günümüzde giderek artmaktadır. Günümüzde mesleki eğitim, mesleklerin insan ihtiyacının karşılanmasında, mezunlar ile istihdam alanları arasında denge kurulmasında önemli rol oynamaktadır (Bolat, 2016).

Günümüzde mesleki eğitim faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Halk Eğitim Merkezleri, Olgunlaşma Enstitüleri tarafından yürütülmektedir. Mesleki eğitim faaliyetleri ile öğrenci ve yetişkinlerin mesleki eğitimleri gerçekleştirilmekte; öğrenci ve yetişkinler, ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre eğitim faaliyetlerinden geçirilerek istihdama yönlendirilmektedir.

Mesleki eğitim içerisinde çıraklık eğitimi ve mesleki eğitim merkezleri (MESEM) önemli bir yere sahiptir. Çıraklık eğitimi ile işletmelerin çırak ihtiyacının karşılanması ve çıraklık yapan bireylerin ahilik kültüründen gelen usta çırak ilişkisiyle mesleklerini işbaşında yaparak öğrenmeleri amaçlanmıştır. Çıraklık-kalfalık-ustalık eğitimlerinin gerçekleştirildiği MESEM’ler; işgücü piyasasında yer alan bireylerin eğitimlerini tamamlayarak mesleklerinde kendilerini geliştirmeleri amacına hizmet eden kurumlardır. Mesleki eğitim merkezleri, hizmet edilen alanda çıraklık, kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik eğitimleri ile bireyin meslek eğitimini tamamlamayı hedeflemektedir (Toz, 2019). MESEM’lerde çıraklara verilen eğitimle farklı sebeplerden ötürü örgün eğitimi tamamlamayan, sektörde çırak, kalfa ve usta unvanları ile çalışan bireylerin, mesleki bilgi ve becerilerinin artırılması, işyeri açmayı planlayan bireylerin, mal üretiminde ve sundukları hizmette kaliteyi sağlamaları amaçlanmaktadır (Çakıcı, 2010). 09.12.2016 tarihli, 29913 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nda değişiklik yapılmış, çıraklık eğitimi örgün ve zorunlu eğitim kapsamına içerisine alınarak, Mesleki Eğitim Merkezleri Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlanmıştır. 2016 yılında yapılan değişiklik ile çıraklık-kalfalık-ustalık eğitimleri zorunlu örgün eğitim kapsamında ortaöğretim kurumu olan Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) bünyesinde daha bütüncül bir yapıya kavuşmuştur. En az ortaokul mezunu, mesleğin gerektirdiği sağlık koşullarına sahip herkes, yaş şartı olmadan Mesleki Eğitim Merkezlerine kayıt olabilmektedir. Bakanlığın belirlediği fark derslerini vermek kaydıyla mezunlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunu olabilmektedir (MEB, 2023). Mesleki eğitim merkezleri ile ilgili diğer önemli düzenleme 2021 yılında yapılmıştır. Yapılan yasal düzenleme ile MESEM’lerde eğitim alan 9-10-11. Sınıf öğrencilerinin asgari ücretin yüzde otuzu oranındaki alacakları ücret ve 12. sınıf öğrencilerine ödenecek asgari ücretin yarısı oranındaki ücret, bakanlık tarafından ödenmektedir. Yasal düzenleme sonrasında mesleki eğitim merkezlerine olan talebin hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Talebin artmasına bağlı olarak işyerlerinde yapılan beceri eğitimi uygulamasının sıkı denetimi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bakanlığın parasal teşviklerinden yararlanmak amaçlı işyerlerinde yapılmış gibi gösterilen, işverene ve şahıslara usulsüz kazanç sağlayan, beceri eğitimi

uygulamalarının önüne geçilmesi gerekmektedir. Uygulamada karşılaşılan aksaklıklar sonrası, bakanlığın teşvik uygulanacak meslek dallarında sınırlama yaptığı, bazı meslek alanlarını teşvik kapsamı dışına çıkardığı ve MESEM'lerde yapılan denetimi arttırdığı görülmektedir.

Mesleki Eğitim Merkezlerinde Uygulanan Programlar

- Ustalık Programları (çırak, kalfa ve usta)
- Ustalık Telafi Programları (lise ve üstü mezunlar başvurabilir)
- Diploma Programları (çırak, kalfa, usta ve meslek lisesi diploması)
- Diploma Fark Dersleri (daha önce kalfalık ve ustalık belgesi alanlar için uygulanır)

Mesleki eğitim, Millî Eğitim Bakanlığı'nun önem verdiği, desteklediği önde gelen eğitim politikalarındandır. Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın hazırladığı, 2019-2023 yıllarını kapsayan 11. Kalkınma Planı'nın 571'e 5 no.lu maddesinde, "Gençler, işgücü piyasasında aranan eleman olmaları için ortaokuldan itibaren mesleki eğitime özendirilecek, gençlerin yeteneklerine ve piyasa taleplerine uygun eğitim almaları sağlanacaktır." ifadesi yer almaktadır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Mesleki Eğitim Merkezleri bünyesinde yapılan eğitim faaliyetlerinde, öğrenciler haftanın bir gününde okula giderek örgün eğitime tabi olmakta, kalan günlerde ise işletmelerde uygulamalı eğitim ile iş başında eğitim görerek, "yaparak yaşayarak" öğrenmektedir. Mesleki eğitim merkezlerinin ustalık telafi programı ile bireyler, işyerlerinde çalışırken, yaptıkları mesleğin ustalık eğitimini almakta, hem çalışmakta hem de sürecin sonunda usta unvanına kavuşmaktadır. 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu'na göre, iş yerlerinde mesleki eğitim alan öğrencilere asgari ücretin net tutarının en az %30'u oranında, kalfalık yeterliliğini kazanan mesleki eğitim merkezi 12'nci sınıf öğrencilerine asgari ücretin en az %50'si oranında ücret ödenmektedir (MEB, 1986). Bakanlık teşvik amaçlı olarak sınıf düzeylerine göre öğrencilere, işverenlere çeşitli destekler vermekte, sisteme katılımı teşvik etmektedir. Mesleki eğitim içerisinde mesleki eğitim merkezlerine olan ilgi giderek artmaktadır. Tablo 1'de ortaöğretim kurumları içerisinde Mesleki Eğitim Merkezlerinin öğrenci sayıları verilmekte olup, MESEM'lerin öğrenci sayılarının özellikle Bakanlık teşvikleri sonrası artan bir seyir izlediği değerlendirilmektedir.

Tablo 1.

Ortaöğretime Kayıtlı Öğrenci Sayıları İçerisinde, Mesleki ve Teknik Eğitim İle MESEM'lerin Payı

Kademe	Öğrenci Sayısı	Yüzdellik Payı
Orta Öğretimdeki Öğrenci Sayısı	6543599	34,16
Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Öğrenci Sayısı	1833717	28,02
Mesleki Eğitim Merkezlerindeki Öğrenci Sayısı (Haziran 2022)	400219	21,82
Bütün Öğretim Kademelerinde Yer Alan Öğrenci Sayısı	19155571	100

Tablo 1 verilerine bakıldığında; 19 milyon 155 bin 571 toplam öğrenci sayısı içerisinde ortaöğretim oranının %34.16 düzeyinde olduğu, mesleki eğitimin ortaöğretim içerisindeki oranının %28.02 düzeyinde olduğu, mesleki eğitim içerisinde, mesleki eğitim merkezlerinin oranının ise %21,82 düzeyinde olduğu görülmektedir. Ülkemizde mesleki eğitim içerisindeki payı her geçen gün artan mesleki eğitim merkezleri, sektörlerle işbirliği yaparak, uygulamalı eğitim anlayışı içerisinde, ihtiyaç duyulan kalifiye iş gücü ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır (MEB, 2022). Günümüzde Mesleki Eğitim Merkezleri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde hizmet veren MESEM'ler mesleki eğitimin formel-örgün boyutunda önemli bir yere sahiptir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, öğrenci sayıları hızla artan MESEM'lerin, projenin fiili yürütücüsü konumunda olan MESEM yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda betimlenmesidir.

1.2. Araştırmanın önemi

Çıraklık okulları olarak bilinen Meslek Eğitim Merkezleri, Bakanlığın mesleki eğitimi destekleme politikası doğrultusunda 2016 yılında yapılan yasal düzenleme ile zorunlu, örgün eğitim kurumu olarak meslek lisesi statüsü kazanmıştır. 2021 yılında yapılan yasal düzenleme ile de işletmelerde staj yapan öğrencilere işveren tarafından ödenen staj ücretleri Bakanlık tarafından ödenmektedir. Bu iki düzenleme sonrası, MESEM'lere olan ilginin hızla arttığı görülmektedir. MESEM'lerde öğrenciler, işyerinde çalışırken aynı zamanda eğitim hayatına devam etmektedir. Mezunlar meslek lisesi diploması alarak işyeri açma belgesi almaktadır. Örgün eğitim çağı içinde olan ya da örgün eğitim çağı dışına çıkmış bütün bireyler ortaokul mezunu olmak kaydıyla yaş sınırlaması olmaksızın MESEM'lere kayıt olmakta, işyerinde çalışırken aynı zaman da çıraklık, kalfalık, ustalık eğitimlerini tamamlamaktadır. Staj ücretlerinin Bakanlık tarafından ödenmesi işverenlerin MESEM'lere olan ilgisini arttırmakta, işletmeler daha çok MESEM öğrencisi çalıştırmak istemektedir. MESEM uygulaması Bakanlığın mesleki eğitim politikaları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Literatürde MESEM'le ilgili çeşitli çalışmalar bulunmakta birlikte, 2016 ve 2021 yıllarında yapılan yasal düzenlemeler sonrası öğrenci sayısı hızla artan MESEM'lerin mevcut durumunu, karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini meslekî eğitim merkezi yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda betimlemenin de önemli olduğu düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (olay inceleme) deseni kullanılmıştır. Nitel çalışmaların temel amacı, algı ve deneyimlerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi çeşitli nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, bakış açılarının, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Durum çalışması ise, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine araştırılmasını içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010).

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Araştırma çalışma grubunu Sivas il merkezinde mesleki eğitim merkezi ve mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında, tipik durum örnekleme ve ölçüt (kriter) örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme, evrende yer alan çok sayıdaki benzeri arasından genel olarak incelenen olay veya olguyu açıklayabilecek düzeyde bilgi içeren durumlardır (Patton, 2005). Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulur ya da önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir (Marshall & Rossman, 2014). Sivas il merkezinde mesleki eğitim merkezinde görev yapan 8 okul yöneticisi, mesleki ve teknik eğitim anadolu liselerinde çalışan 4 okul yöneticisi olmak üzere 12 okul yöneticisi araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya katılan yöneticiler, "Y" kısaltması ile Y1-Y12 şeklinde kodlanmıştır.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmanın verileri, araştırmacıların hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Bu tür görüşmeler açık uçlu sorulara dayanır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sağladığı en önemli kolaylık, görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2004). Söz konusu görüşme formu hazırlanırken formun uygulanacağı okul yöneticilerinin MESEM deneyimlerini açıklayabilmelerine olanak veren sorulara öncelik verilmiş, ardından yöneticilerin MESEM uygulamasının olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirebilmelerini sağlayan sorular araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasını müteakiben, eğitim yönetiminde uzman bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınmış, ardından ön uygulama yapılarak görüşme formu tamamlanmıştır.

Görüşme formuna son şeklinin verilmesinin ardından araştırma için Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulundan izin alınmıştır. 2022-2023 eğitim-öğretim yılının haziran ayında araştırmaya katılmayı kabul eden ve örnekleme ölçütlerine uygun olan 12 yöneticiyle görüşme yapılmıştır. Görüşme öncesi, yöneticilere araştırmaya katılmanın kendi istekleri dâhilinde olduğu, görüşmenin herhangi bir aşamasında görüşmeden çekilebilecekleri bildirilmiştir. Görüşme formundaki sorular yöneticilere sorulmuş, yöneticilerin izinleri dahilinde verdikleri cevapların sesli kaydı alınmıştır. Görüşmeler her yönetici ile yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Alınan sesli kayıtlar, bilgisayarda yazıya aktarılmıştır.

Araştırma kapsamında yöneticiler tarafından cevaplanmak üzere belirlenen sorular şunlardır:

1. Öğrenci, veli, öğretmen ve işverenlerin MESEM hakkındaki farkındalık durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. MESEM uygulamasında mesleki eğitimle ilgili karşılaştığınız sorunlara ilişkin görüşler nelerdir?
3. MESEM kapsamında bakanlığın teşvik uygulamasına ilişkin görüşler nelerdir?
4. MESEM uygulamasının mesleki eğitim sürecine ve istihdama katkıları hakkında görüşler nelerdir?
5. MESEM uygulamasının sürekliliğine ilişkin görüşler nelerdir?
6. MESEM uygulamasında karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

2.3.1. Görüşme formu

Araştırmanın verilerinin toplanabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Formun başında araştırmayla ilgili bilgiler verilmiş; ayrıca hem formda hem de yapılan görüşmelerde katılımcıların açık rızası alınmıştır. Formda okul yöneticilerinin mesleki eğitim merkezleri hakkındaki görüşlerini almak üzere 6 soru bulunmaktadır.

2.4. Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi yönteminde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmekte ve okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenlenerek yorumlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu kapsamda araştırmada yöneticilerden elde edilen veriler ayrı ayrı word belgesine aktarılmıştır. Daha sonra elde edilen "Word" belgesindeki ifadeler kodlanarak temel ifadelere ulaşılmıştır. Bu aşamada eğitim yönetimi alanında bir öğretim üyesinden kodlama güvenilirliği açısından destek alınmıştır. Kodların birbirine benzerliği açısından incelendiğinde %85 benzerliğe ulaşılmıştır. Kodlayıcılar arası benzerliğin %80'den aşağı olmaması beklenir (Miles & Huberman, 1994). Birbirlerine benzeyen kodlardan, kategorilere ve en son aşamada temalara ulaşılarak içerik analizi süreci tamamlanmıştır. Veriler bu aşamada tablolar haline getirilerek sunulmuştur. Tablolarda katılımcıların bazı ifadeleri doğrudan alıntı şeklinde verilerek okuyucunun daha sistemli bilgi alması sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme esnasında yönlendirici davranılmamış, veriler yazılı biçimde alınarak veri toplama sürecinden önel yargılar uzak tutulmuştur. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır. İçerik analizinde temalar ve temaları oluşturan kategorilerin kendi aralarındaki ilişki ile her bir temanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilerek anlamlı bir bütünlük sağlanmıştır. Araştırma süreci, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama, verilerin çözümlenmesi süreci ayrıntılı biçimde ortaya konulmuştur. Bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir.

2.5. Araştırmanın etik izni (Biçimlendirme Stili=Başlık2)

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel

Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 26.05.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E-50704946-100-298697

3. BULGULAR

Bu bölümde, yarı yapılandırılmış görüşme formuna yöneticilerin verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgulara ait kodlar, kategoriler ve frekans değerleri tablolarda gösterilmiş ve daha sonra örnek katılımcı görüşleri ifade edilmiştir.

Araştırmanın ilk sorusu olan “MESEM hakkında öğrenci, veli, öğretmen ve işverenlerin farkındalık durumlarına ilişkin görüşler nelerdir?” sorusunun analizleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Öğrenci, Veli, Öğretmen ve İşverenlerin Mesem Hakkındaki Farkındalık Durumlarına İlişkin Görüşler

Alt Temalar	f	Katılımcılar	Örnek Görüşler
İstihdamı desteklemesi	8	Y1, Y2, Y3, Y5, Y8, Y10, Y11, Y12	"...İşverenler açısından düşüncecek olursak liselerin zorunlu eğitim statüsüne alınması ile beraber sahada çırak eleman sıkıntısı meydana gelmiştir. MESEM ile birlikte işverenlere kendi istihdam edeceği personeli yetiştirme imkânı doğdu."(Y10)
Paydaşların farkındalığının artması	6	Y1, Y2, Y3, Y5, Y8, Y10	"Genelde hepsi de farkındalar ancak aldığımız geri dönütler, özellikle sosyal medya, görsel araçlar ve iletişim araçlarını, broşür, elektronik billboardlar kullanılarak tüm paydaşlarımızın mesleki eğitimi tanıtmak için daha çok çaba göstermesini gerekli kılıyor." (Y8)
Farkındalığın yetersiz olması	3	Y2, Y6, Y10	"Programın başladığı günlere göre gayet iyi durumda olmakla birlikte halen veli, öğretmen ve işveren nezdinde, tam manasıyla oluşmuş bir farkındalık yoktur. Sisteme sadece verilen parasal teşvik olarak bakılmakta ve bilinmekte, programın çıraklık, kalfalık, ustalık eğitimleri, meslek edindirmeye yönelik kazanımları pek bilinmemektedir." (Y6)
Örgün eğitime alternatif olması	5	Y1, Y2, Y3, Y5, Y7	"Öncelikle örgün eğitime devam etmekte zorlanan, devam etmek istemeyen öğrenci ve velilerimiz, meslekî eğitimi tercih etmekte, daha çok bu kesimdeki öğrencilerimiz mesleki eğitimi tercih ediyorlar. MESEM'ler ile hem lise eğitimini alırken, hem de çalışabiliyorlar." (Y1)
Öğrenci memnuniyetinin olması	1	Y11	"MESEM öğrencilerinin 1 gün okula gelerek aynı sektörde çalışan arkadaşları ile birlikte olmaktan, iş ortamından uzaklaşıp kendine zaman ayırmaktan, genel kültür ve meslek derslerini alarak bilgi ve becerilerini artırmaktan memnun oldukları gözlemlenmektedir." (Y11)
Öğrencilerde adaptasyon sorununun olması	1	Y9	"...Öğrencilerimizin ise okula adaptasyon sorunları var bu da haftanın sadece bir günü okula gelmeleriyle ve ortaöğretimde yeterli bir altyapı kazanamadıklarıyla alakalı olduğunu düşünmekteyim." (Y9)
Sosyal güvence olması	1	Y3	"...İşverenlerimiz ayrıca sosyal güvence olduğu için de rahatlıkla istihdam sağlayabilmektedir." (Y3)

Tablo 2 incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun (f=8), uygulamanın istihdamı desteklediği görüşünde olduğu görülmüştür. Ayrıca uygulamanın paydaşların farkındalığını arttırdığı (f=6),

uygulama ile ilgili farkındalığın yetersiz olduğu (f=3) ve uygulamanın örgün eğitime alternatif olduğu (f=5) ifade edilmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusu olan "MESEM uygulamasında mesleki eğitimle ilgili karşılaştığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?" sorusunun analizleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

MESEM Uygulamasında Mesleki Eğitim ile İlgili Karşılaşılan Sorunlar

Alt Temalar	f	Katılımcılar	Örnek Görüşler
Parasal teşvikten yararlanma isteği	6	Y1, Y2, Y4, Y6, Y7, Y10	"İşletmelerle ilgili sıkıntılar var. Olaya sadece bakanlığın teşviki noktasında ilgi gösteriyorlar. Teşviki işveren kendisine yapılmış olarak görüyor. Öğrenciye aktarmada sorunlar var. Öğrenci hesabına staj ücretinin eksik yatırılması sorunları ile karşılaşabiliyor." (Y4)
Öğretmen yetersizliğinin olması	4	Y1, Y2, Y4, Y6	"...Koordinatörlük olayı yetersiz geliyor... Usta öğreticiler yetersiz, haftanın bir günü ya da birkaç haftada bir okula gelmesi lazım..." (Y2)
Atölye ve laboratuvarların yetersiz olması	3	Y3, Y4, Y9	"...Atölye ve laboratuvarlarımızın olmaması veya olanlardaki araç gereç ve ders materyallerinin eski ve eksik olması..." (Y9)
Kılık-kıyafet probleminin olması	3	Y1, Y4, Y6	"...kılık kıyafet problemleri gibi problemler de var." (Y1)
Usta öğreticilerin yetersiz olması	3	Y1, Y6, Y7	"Karşılaşılan sorunların başında işletmelerdeki usta öğreticilerin eğitimsiz ve yetersiz olması sayılabilir..." (Y6) "Mesleki eğitime dahil olmak için bir alt sınır var en az ortaokul mezunu olmak ama üst sınır yoktur. Yaşları kaç olursa olsun ortaokul mezunu ve daha yüksek öğrenime sahip bireyler mesleki eğitim alabilir. Bu durum bazen istismar konusu olabiliyor, bu konular bazen sıkıntı çıkarabiliyor." (Y1)
Yaş sınırının uygun olmaması	3	Y1, Y2, Y4	"MESEM'lerde mevzuat açısından henüz yeterli düzenlemeler yapılmadığından, örgün eğitim kapsamında değerlendirilen MESEM uygulamaları da daha çok yaygın eğitim gibi değerlendiriliyor. Teorik derslerin hafta sonu işlenmesinden dolayı, öğretmenlerin hafta sonu derse gelmeleri de motivasyonlarının düşmesine neden olmaktadır." (Y10)
Devam probleminin olması	1	Y10	
Okulun fiziki yapısındaki yetersizlikler	1	Y2	"...Okulumuzun fiziki kapasitesindeki yetersizlikler..." (Y9)
Öğrenci seviyesinin yetersiz olması	1	Y3	"...Öğrencilerin düzeylerinin istenilen seviyenin altında olması mesleki gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir." (Y3)
Sosyal faaliyetlere yönelik derslerin olmaması	1	Y9	"...Okutulan dersler arasında sosyal faaliyetlere yönelik ders türlerinin olmaması..." (Y9)
Staj yerlerinin yetersiz olması	2	Y2	"...Örgündeki meslek lisesi öğrencisine staj yeri bulmakta zorlanıyoruz." (Y2)

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun (f=6), işletmelerin sadece parasal teşvikten yararlanma eğiliminde olduğu tespitinde buldukları görülmüştür. Ayrıca katılımcılar tarafından öğretmen yetersizliği olduğu (f=4), atölye ve laboratuvarların yetersiz olduğu (f=3), öğrencilerde kılık-kıyafet probleminin olduğu (f=3), usta öğreticilerin yetersiz olduğu (f=3), yaş sınırının uygun olmadığı

(f=3) staj yerlerinin yetersiz olduğu (f=2), okulun fiziki yapısındaki yetersizlikler (f=1), sosyal faaliyetlere dair derslerin olmaması (f=1), öğrenci seviyesinin yetersiz olması (f=1) sorun olarak ifade edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusu olan “MESEM kapsamında Bakanlığın teşvik uygulamasına ilişkin görüşler nelerdir?” sorusunun analizleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Bakanlık Teşvikleri ile İlgili Görüşler

Alt Temalar	f	Katılımcılar	Örnek Görüşler
Teşviklerin etkili olması	10	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y10, Y12	"Bakanlığımızın teşviki ile öğrenci, veli ve işveren oldukça ilgi gösteriyor, teşvik olmazsa bu kadar ilgi olacağını düşünmüyorum. Ayrıca işveren özellikle küçük esnafımız teşvik olmadan bu kadar çırak öğrenci alamaz. Teşvik devam etmeli. (Y1)
Teşviklerin sınırlandırılması	3	Y1, Y8, Y10	"MESEM için bakanlığın teşvik uygulamasının, bu programın tam manasıyla işverenler tarafından kıymeti algılanıncaya kadar devamının faydalı olacağını düşünüyorum ancak alışma evresinden sonra normal meslek öğrencisinin staja gittiğinde işverenlere yapılan teşvik kadar olması gerektiği kanaatindeyim."
Teşviklerin istihdamı desteklemesi	1	Y9	"...Uygulama ile akademik alanda eğitimine devam etmek istemeyen öğrencilerimiz çeşitli meslek dallarında işletmelere daha fazla kanalize oldular. İşletme sahipleri ise daha fazla istihdam sağlamaya başladılar. İşletme sahiplerinin personel giderlerinde bir nebze de olsa azalma oldu." (Y9)

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun (f=10), uygulama kapsamında verilen teşviklerin MESEM uygulamasının tercih edilmesinde etkili olduğundan bahsettiği görülmüştür. Ayrıca teşviklerin sınırlandırılması gerektiği (f=3) ve teşviklerin istihdamı desteklediği (f=1) de ifade edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusu olan “MESEM uygulamasının mesleki eğitim sürecine ve istihdama katkıları hakkında görüşler nelerdir?” sorusunun analizleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

MESEM Uygulamasının Mesleki Eğitim Sürecine ve İstihdama Katkıları

Alt Temalar	f	Katılımcılar	Örnek Görüşler
İstihdamı desteklemesi	18	Y1, Y2, Y3, Y5, Y6, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12	"...Çırak öğrencilerimizin bilindiği üzere % 88'i kendi alanında istihdam edilmektedir. Öğrencilerin devlet kapısında bekleyip iş istemeleri yerine iş ve istihdam sağlıyor." (Y11)
Mesleki eğitimi desteklemesi	8	Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y9, Y10, Y11	"okullara çok donanım ekipman gerekmeden çırakların özel ve kamu sektör imkanlarından faydalanarak kaliteli gerçek iş üzerinde mesleki eğitim almasını sağlıyor. (Y11) "...Öğrencilerin hem okuyup hem mesleklerini yapıyor olması okul sonrasındaki hayatlarında işsizlik sorunu yaşamayacaklarını kanıtıyor." (Y10)

Tablo 5. Devamı

MESEM Uygulamasının Mesleki Eğitim Sürecine ve İstihdama Katkıları

Alt Temalar	f	Katılımcılar	Örnek Görüşler
Katkısının yetersiz olması	1	Y7	"...Fakat yeni nesil öğrencilerimiz mesleki çalışmalara ilgisiz olduklarını anlayıp, tekrar okullarına dönenler olmuştur." (Y7)

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun (f=18), uygulamanın istihdamı desteklediğinden bahsettiği görülmüştür. Ayrıca katılımcılar uygulamanın mesleki eğitimi desteklediğini (f=8) ve uygulamanın katkısının yetersiz olduğunu (f=1) ifade etmiştir.

Araştırmanın beşinci sorusu olan "MESEM uygulamasının sürekliliğine ilişkin görüşler nelerdir?" sorusunun analizleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

MESEM Uygulamasının Sürekliliğine İlişkin Görüşler

Alt Temalar	f	Katılımcılar	Örnek Görüşler
İstihdamın sağlanması	6	Y1, Y2, Y3, Y5, Y11, Y12	"...Buralardan yetişecek kalifiye elemanlar kamu ve özel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak ve önemli bir açığı kapatacaktır. Kendi iş yerlerini kurma noktasında ülkemiz ekonomisine katkı sağlayacaktır. Bu sayede istihdam olanağı artacaktır. MESEM uygulamasının sürekli olarak desteklenmesi ve günümüzün gerektirdiği koşullara uygun hale getirilmesi önem arz etmektedir." (Y3)
Gerekli düzenlemelerin yapılması	5	Y1, Y2, Y4, Y9, Y10	"MESEM uygulamasının sürekli olması için öğrenci sayısında kısıtlama olmalı, her işletmeye teşvik verilmemeli, öğrenciye eğitim bittikten sonra da iş garantisi devam etmeli. Bu gibi aksayan yönler düzeltilirse sürekliliği olabilir." (Y4)
Uygulamanın devam ettirilmesi	4	Y1, Y2, Y3, Y5	"Mesleki eğitimin sürekliliği uygulamalarda karşılaşılan sorunlar iyileştirilerek devam ettirilmelidir. Tüm paydaşların memnuniyetinin üst düzeyde olduğunu görüyorum ve daha fazla ilgi göreceği kanaatindeyim." (Y1)
Kalkınmayı desteklemesi	3	Y1, Y6, Y11	"Ülkemizin kaliteli iş gücüne kavuşması, üreten toplum olup gelişmesi ve işsizliğin önlenmesi için MESEM uygulamasının geliştirilip gerekli teşvik ve önemin verilmesi gerekir. Bu sayede MESEM'lerin ülkemizin kalkınmasını destekleyeceğini düşünüyorum." (Y11)
Öğrencilerin örgün eğitimden mezun olması	2	Y2, Y6	"...Özellikle 12 yıllık mecburi eğitimle örgün eğitim içerisinde tutmaya çalıştığımız gençlerimizin en verimli çağlarında üretimin içinde olması, çalışan üreten bir toplum olma adına olmazsa olmazımızdır. Öğrenciler hem çalışıyor hem de lise mezunu oluyor." (Y2)

Tablo 6 incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun (f=6), uygulamanın istihdam sağladığından bahsettiği görülmüştür. Ayrıca katılımcılar uygulama ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğinden (f=5), uygulamanın devam ettirilmesi gerektiğinden (f=4), kalkınmayı desteklediğinden (f=3) ve öğrencilerin uygulama sayesinde öğrencilerin örgün eğitimden mezun olduğundan (f=2) bahsetmiştir.

Araştırmanın altıncı sorusu olan "MESEM uygulamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?" sorusunun analizleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7.

MESEM Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Alt Temalar	f	Katılımcılar	Örnek Görüşler
Uygulamada çeşitli sınırlamaların olması	5	Y1, Y2, Y4, Y6, Y7	"...teşvik uygulamasında sınırlamalar getirilmeli, teşvik yapılacak alanlar ihtiyaca binaen sınırlandırılmalı, öğrenci sayısı sınırlandırılmalı ve kayıt dönemleri olmalı, istediği her zaman kayıt olunamamalı." (Y4) "Mevzuatta yaşanan aksaklıklar gözetilerek revizyon yapılmalı. MESEM uygulaması daha çok yetişkin insanlara yönelik olduğu için mevzuat düzenlemesi de bunu gözeterek hazırlanmalıdır." (Y1)
Mevzuatsal revizyonların yapılması	4	Y1, Y2, Y4, Y5	"İşletme ve öğrenciler arasında özellikle parasal konularda sorunlar çıkmakta, teşviklerin öğrenci hesaplarına yatması daha iyi olur." (Y5)
Fiziki ve donanım açısından eksikliklerin giderilmesi	3	Y1, Y3, Y8	"MESEM'lerde yeni ve depreme dayanıklı yeni binalar yapılmalı veya alternatif binalar tahsis edilmelidir. Demirbaş ve malzeme alımı için ihtiyaca binaen ödenek gönderilmesi gerekir." (Y8)
Öğrenci yönlendirmelerinin doğru yapılması	3	Y3, Y8, Y11	"Meslek alanlarına göre öğrencinin doğru mesleğe yönlendirilmesi, öğrenci seviyelerinin meslek seçiminde dikkate alınması gerekir." (Y3)
Usta eğiticilerin eğitime alınması	2	Y6, Y9	"Usta öğreticiler belirli bir program dahilinde eğitime alınmalıdır." (Y6)
Öğretmenlerin ücret açısından teşvik edilmesi	2	Y1, Y10	"Öğretmenler normal derslerde ücret sınırını doldurdıkları için MESEM'e karşı çok istekli değiller, yaptıkları işi fahri yaptıklarını ücret alamadıklarını söylüyorlar. Bu da bir sorun, çözülmesi gerekiyor." (Y1)
Tecrübeli yöneticilerin görevlendirilmesi	1	Y9	"Yönetici atamada MESEM'de tecrübesi olan kişilerin seçilmesi gerekir." (Y9)

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun (f=5), uygulamada çeşitli sınırlamaların olması gerektiğinden bahsettiği görülmüştür. Ayrıca katılımcılar mevzuatla ilgili revizyonların yapılması gerektiğinden (f=4), fiziki açıdan ve donanım açısından eksikliklerin giderilmesi gerektiğinden (f=3), öğrenci yönlendirmelerinin doğru yapılması gerektiğinden (f=3), eğiticilerin eğitime alınması gerektiğinden (f=2), öğretmenlerin ücret açısından teşvik edilmesi gerektiğinden (f=2) ve MESEM'lere tecrübeli yöneticilerin görevlendirilmesi gerektiğinden (f=1) bahsetmişlerdir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

2016 yılında yapılan yasal değişiklik ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından meslekî eğitim alanında zorunlu ve örgün eğitim kapsamına alınan MESEM uygulamasını, projenin fiili yürütücüsü konumunda okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda betimlemek için yapılan bu çalışmadan elde edilen verilerin içerik analiziyle elde edilen bulgularından hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Birinci araştırma sorusu olan, MESEM hakkında öğrenci, veli, öğretmen ve işverenlerin farkındalık durumlarına ilişkin görüşlere bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun MESEM uygulamasının istihdamı desteklediği görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca diğer katılımcılar uygulamanın paydaşların farkındalığını arttırdığını, uygulamanın zorunlu eğitim yerine geçtiği ve uygulamanın örgün

eğitime alternatif olduğunu ifade etmiştir. Buna karşın az sayıda katılımcının MESEM uygulaması ile ilgili farkındalığın yetersiz olduğu yönünde görüş bildirdiği ortaya çıkmıştır. MESEM'lerin öğrenci, veli, işveren tarafından doğru olarak bilinirliğinin artırılması için kitle iletişim araçlarının etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Mesleki eğitime kayıt olan öğrencilerle kayıt öncesi iletişimde tanıtım için basın, TV ve internet ağlarının kullanılması önem teşkil etmektedir (Güçlü, 2003).

İkinci araştırma sorusu olan, MESEM uygulamasında meslekî eğitimle ilgili karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlere bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun işletmelerin MESEM uygulamasına olan ilgisinin devletin parasal teşvik uygulamalarından kaynaklı olduğunu düşündüğü ve bu durumu da katılımcıların bir sorun olarak ifade ettiği görülmüştür. Ayrıca katılımcılar, MESEM'lerde öğretmen sayısının yetersiz olduğunu, atölye ve laboratuvarların yetersiz olduğunu, öğrencilerde kılık-kıyafet probleminin bulunduğunu, işletme beceri eğitimlerinde görevli usta öğreticilerin yetersiz olduğunu, kayıta yaş sınırlaması olmamasının farklı yaş gruplarının bir arada eğitim almasına yol açtığını ve sorun oluşturduğunu, staj yerlerinin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Az sayıda katılımcı ise okulun fizikî yapısındaki yetersizlikleri, sosyal faaliyetlere yönelik derslerin olmamasını ve öğrenci seviyesinin yetersiz olmasını sorun olarak gördüğünü ifade etmiştir. Benzer bir dizi probleme yer verilen Özkan ve Göktürk'ün (2023) araştırmalarında farklı yaş gruplarının bir arada eğitim almasının okul ortamlarında ve öğrenme sürecinde uyumsuzluk yaşanmasına sebep olacağı ifade edilmiştir.

MESEM kapsamında bakanlığın teşvik uygulamasına ilişkin görüşler analiz edildiğinde katılımcıların çoğunluğunun MESEM uygulaması kapsamında verilen teşviklerin MESEM'lerin tercih edilmesinde etkili olduğunu ifade ettiği görülmüştür. Diğer katılımcıların teşviklerin istihdamı desteklediği yönünde görüş bildirdiği, az sayıda katılımcının ise teşviklerin sınırlandırılması gerektiği yönünde fikir belirttiği görülmüştür. Teşvikler kapsamında MESEM'lere meslek lisesi statüsü verilmesi ve staj yapan öğrencilerin ücretlerinin devlet tarafından ödenmesi sonrası, MESEM'lerin öğrenci sayısının hızla arttığı, işverenlerin daha fazla MESEM'lerden öğrenci çalıştırmak istedikleri görülmektedir. Özkan ve Göktürk'ün (2023) araştırmalarında meslek liselerinde devam eden özellikle maddi imkânı olmayan öğrenciler ve aileler tarafından ödenen ücrete odaklanılarak programlara amaç dışı kayıtlar yapıldığının gözlemlendiğini ifade etmeleri, işyerlerinde eğitim gören öğrencilerin sigorta ve devlet katkısı gibi ödemelerinin MEB tarafından yapılarak işletmelere destek verilmesine karşılık işyerlerinde ucuz işgücünün ve çocuk işçiliğinin ortaya çıkması gibi sonuçlar bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Bir diğer araştırma sorusu olan MESEM uygulamasının meslekî eğitim sürecine ve istihdama katkıları hakkındaki görüşler analiz edildiğinde katılımcıların çoğunluğunun, uygulamanın istihdamı desteklediği yönünde görüş bildirdikleri, ayrıca diğer katılımcıların MESEM uygulamasının meslekî eğitimi desteklediğini ifade ettikleri görülmüştür. Buna karşın az sayıda katılımcının ise uygulamanın istihdama ve mesleki eğitime katkısını yetersiz olarak gördüğü ifadelerden anlaşılmıştır. Benzer şekilde Özer ve Suna (2022) tarafından yürütülen araştırmada MESEM'lerin MEM programlarının istihdam edilebilirliğini artırdığı, öğrencilerin eğitim aldıkları alanlarda istihdam edilmesini kolaylaştırarak hem kişisel hem de toplumsal düzeyde eğitime yönelik yatırımların daha verimli kullanılması açısından da oldukça önemli olduğu ifade edilmektedir.

MESEM uygulamasının sürekliliğine ilişkin görüşler analiz edildiğinde katılımcıların çoğunluğunun uygulamanın istihdam sağladığı yönünde görüş bildirdiği, ifadelerinden anlaşılmıştır. Ayrıca diğer katılımcıların, uygulama ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğini, MESEM uygulamasının

devam ettirilmesi gerektiğini, MESEM'lerin kalkınmayı desteklediğini ve uygulama sayesinde öğrencilerin örgün eğitimden mezun olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Özkan ve Göktürk'ün (2023) araştırmalarında ifade ettiği MESEM'lerin meslek liselerinden ayrı bir müfredat ve mevzuata ihtiyaç duyduğu ancak bu şekilde yapılan işlemlerin açıklık bularak uygulamada birlik sağlanacağı sonucu bu sonuçlara paraleldir.

Katılımcıların MESEM uygulamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin çözüm önerileri hakkındaki görüşleri çözümlendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun MESEM uygulamasında çeşitli sınırlamaların olması gerektiğini ifade ettiği görülmüştür. Katılımcıların MESEM'lerin tabi olduğu mevzuatlarda revizyonların yapılması gerektiğini, MESEM'lerde fiziki ve donanım açısından eksikliklerin giderilmesi gerektiğini, MESEM'lerde öğrencilerin alan-dal seçiminde yönlendirmelerin doğru yapılması gerektiğini, işletmelerde beceri eğitiminde görevli usta eğitimcilerin eğitime alınması gerektiğini, MESEM'lerde görevli öğretmenlerin ücret olarak desteklenmesi gerektiğini ve MESEM'lere tecrübeli yöneticilerin görevlendirilmesi gerektiğini çözüm önerileri olarak ifade ettikleri görülmüştür. Alan yazınında araştırmanın bu sonuçlarını destekler nitelikte tespitler ve öneriler yer almaktadır. Örneğin; MESEM'lerde görev yapan öğretmenlerin iş doyumlarını yükseltmek için; bu kurumlarda çalışan öğretmenlerin çalışma şartlarının ve ücretlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir (Güvenci, 2018). MESEM'lerin fiziki kapasitelerinde iyileştirme yapılmalıdır. MESEM atölyelerinin; öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olarak güncellenmesi, ihtiyaç olan alet ve ekipmanların temininin yapılması gerekmektedir (Toz, 2019). MESEM'lerin akademik düzeyi başarılı bireyler tarafından seçilmesini sağlayıcı tedbirler alınması sağlanmalıdır. MESEM'lerde rehberlik çalışmalarına gereken önem verilerek, bireylerin mutlu olacakları ve kendini geliştirebilecekleri alanlarda ilerlemeleri sağlanabilecektir (Rahman, 2017). Mesleki eğitim, başarılı öğrenciler tarafından tercih edilmemektedir (Suna, 2017). Mesleki eğitimin akademik eğitimden sonra gelmesi, son eğitim tercihi olması, hem ülkemizde hem de OECD ve AB ülkelerinde toplumu etkileyen bir eğitim sorunu olarak görülmektedir (Aslantürk, 2014).

2021 yılında 3308 sayılı mesleki eğitim kanununda yapılan değişiklik ile öğrencilerin staj ücretinin Bakanlık tarafından ödenmesi mesleki eğitim merkezlerine olan ilgiyi arttırmış, yasal düzenleme sonrası daha çok işyeri çırak öğrenci talebinde bulunmuştur. Bu durum istenmeyen durumlarda uygulamada görülmesini beraberinde getirmiş, bakanlığın ödediği staj ücretinden yararlanma isteğinden kaynaklı usulsüz çırak çalıştırma beyanları ile karşılaşmıştır. Sistemin uygulamasında ortaya çıkabilecek usulsüzlüklere karşılık denetim mekanizması geliştirilmelidir. Mesleki eğitim merkezlerinde öncelikle yeni istihdam oluşturmak amaçlanmaktadır. Mevcut çalışanların MESEM uygulamasına dâhil edilmesinin yanında yeni istihdam oluşturmaya yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir. Nitekim Özkan ve Göktürk (2023) tarafından yürütülen araştırmada da öğrenci ve işletmelere yapılan ödemelerin mali bir denetimden geçmediği ve uygulamada bir kontrol eksikliğinin olduğu, ayrıca koordinatör öğretmen dışında denetimin artırılması gerektiği ifade edilmiştir.

Mesleki eğitim tecrübesi olan yöneticilerin MESEM'lerde görev alması, kendine has işleyişi olan mesleki eğitim merkezlerinin etkinliğini arttıracaktır. MESEM'lerde Bakanlık tarafından yapılan teşviklerin devam etmesi sistemin devamı için önemlidir. MESEM'lerde uygulama dersleri işyerlerinde yapıldığı için Bakanlık yüksek maliyetli bina, atölye, laboratuvar, donatı giderlerinden tasarruf etmektedir. MESEM'lerin istihdama katkı sağladığı hususunda, okul yöneticilerinin çoğunlukla birleştiği görülmektedir. Piyasaların ara elaman ihtiyacını karşılama önceliği olan MESEM'lerin, mesleki eğitim içerisinde önemli bir yere sahip olacağı ve süreklilik taşıyacağı hususunda okul yöneticileri fikir birlikteliği içerisinde.

Sorunların Çözümlerine Yönelik Öneriler

- MESEM'ler ile ilgili tanıtım faaliyetlerinde, MESEM'lerin istihdama olan katkısının öne çıkarılması gerekmektedir.
- MESEM'lerin özel durumuna uygun mevzuat geliştirilmesi gerekmektedir.
- MESEM'ler ile iş yükü artan koordinatör öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirme yapılması gerekmektedir.
- Bakanlık tarafından MESEM'lerin yeni istihdam oluşturacak şekilde uygulanmasını sağlayıcı tedbirler alınması gerekmektedir.
- Akademik olarak başarılı bireylerin mesleki eğitime yönlendirilmesi sağlanmalıdır. Mesleki eğitim, bireylerin son tercihi olmaktan çıkartılmalı, ilgi, yeteneklerine uygun mesleki alanlara bireyler yönlendirilmeli, MESEM'lerde rehberlik faaliyetlerinin etkinliği artırılmalıdır.
- Uygunsuz staj faaliyetlerinin önüne geçilmesi için denetim mekanizmasının genişletilmesi, hâlihazırda okullar tarafından yapılan denetim faaliyetlerine, meslek odaları, Sosyal Güvenlik Kurumu, Maliye gibi paydaşların da dâhil edilmesi gerekmektedir.

Aksayan yönleri olmakla birlikte, 2016 yılında yapılan yasal düzenleme ile zorunlu, örgün ortaöğretim kurumu hâline dönüşen MESEM'ler, meslekî eğitim içerisinde önemli bir yere sahip olup, örgün eğitim çağı içerisinde ya da örgün eğitim çağı dışında olan bireylerin meslekî eğitim almalarında öncelikli seçenek durumundadır. MESEM'ler ile birey, işyerinde çalışırken eğitimine devam etmekte, işveren ise üretimde ihtiyaç duyduğu kalifiye ara elemanı erken yaşlarda istihdam etme imkânı bulmaktadır. 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesi sonrası ara eleman istihdamında sorunlar yaşanmaya başlamış, MESEM'lerin ortaya çıkmasıyla da firmaların ara eleman sorununu gidermesinde, MESEM'ler çok önemli bir rol üstlenmiştir. Bu yönüyle de MESEM'lerin mesleki eğitim içerisinde önemli bir yere sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Kaynakça/Reference

- Aslantürk, M. (2014). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin yaşadığı sorunlar ve çözümleri konusunda mesleki eğitim yöneticileri, meslek dersleri öğretmenleri ve eğitimcilerin görüşlerinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi. Sütçü İmam Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Ayçiçek, K. (2012). *Belediyelerin yaygın eğitim çalışmalarına bir örnek olarak Şişli Belediyesi*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Aydın, İ. (2013). *Eğitim ve öğretimde etik*. Pegem.
- Balci, A. (2011). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri*. Pegem.
- Bolat, Y. (2016). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu ve farklı ülkelerle karşılaştırılması*. Pegem.
- Chmiliar, I. (2010). *Multiple-case designs*. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE.
- Çakıcı, Z. (2010). *Mesleki eğitim merkezlerinde uygulanmakta olan erkek berberliği eğitim programının değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Yelkentepe.
- Fidan, N. & Erden, M. (1988). *Eğitime giriş*. Alkım.
- Güçlü, F. (2003). *Yaygın mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin sorunları ve çözüm önerileri*. [Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Güvenci, F. (2018). *Mesleki eğitim merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin iş doyumlarına ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. Sage.
- MEB. (1986). *Mesleki eğitim kanunu*. Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2023 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3308.pdf>.
- MEB. (2018). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin görünümü*. Erişim 20 Ağustos 2023, https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf.
- MEB. (2022). *Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim*. Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2023, https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_organ_egitim_2021_2022.pdf.
- MEB. (2023). *Mesleğim Hayatım, Mesleki Eğitim Merkezleri*. Erişim 20 Ağustos 2023, <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-egitim>.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks. Sage.
- Özer, M. & Suna, H. E. (2022). *3308 sayılı mesleki eğitim kanunu’nda yapılan değişiklik sonrası mesleki eğitim merkezi programlarının 2022 yılı ilk üç aylık performans değerlendirmesi*. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (18), 1-17 <https://doi.org/10.46778/goputeb.1100153>.
- Özkan, N. & Göktürk, Ş. (2023). *Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında mesleki eğitim merkezi uygulamasının okul paydaşları açısından incelenmesi*. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.10420870>.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. John Wiley & Sons.
- Rahman, H. (2017). *Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi (Bartın ili örneği)*, [Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Suna, S. (2017). *İşsizlikle mücadelede mesleki eğitimin önemi ve firmaların mesleki kurslara bakışı*. [Yüksek Lisans Tezi, Karatay Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). *On birinci kalkınma planı (2019-2023)*. Erişim 20 Ağustos 2023, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf.
- Şahinkesen, A. (2019). *Eğitimde ikili sistem: (okul-işyeri işbirliğine dayalı sistem)*. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 25 (2), 687-701.

- Toz, İ. (2019). *Mesleki eğitim merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin yönetici, öğretmen, işveren ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Vocational Training Centers (MESEM) are vocational education institutions that provide vocational education to all age groups of secondary school graduates and enable individuals who have not completed their high school education to graduate from vocational high schools. Providing theoretical training at school one or two days a week and practical training at the workplace three or four days a week, MESEMs have eliminated the need for workshops, laboratories and equipment that require a high budget. After the legislative amendment made in 2016, vocational education centers gained the status of secondary education institutions providing vocational education within the scope of formal education. Although vocational training centers operate as independent institutions in cities, they can also be opened within Vocational and Technical Anatolian high schools. Vocational training center students, 9. Starting from the classroom, they conduct their practical lessons in their workplaces. 9,10,11. 30% of the minimum wage for students in grades, 12. In the classroom, 50% of the minimum wage is paid. After the legal amendment made in 2021, the fee to be paid to the students is paid by the Ministry. After the legislative changes made in 2016 and 2021, it is seen that the number of students of vocational training centers has increased rapidly. With the start of payment of student internship fees by the Ministry, employers want to employ more MESEM students. Although there are various problems experienced in practice, MESEMs have an increasing importance in vocational education. The aim of this research is to describe the MESEM application, which has a rapidly increasing number of students, in line with the views of MESEM managers, who are the actual executors of the project. The questions determined to be answered by the managers within the scope of the research are as follows:

1. What are the opinions of students, parents, teachers and employers about their awareness about MESEM?
2. What are your views on the problems you face in MESEM application regarding vocational education?
3. What are the views on the incentive application of the ministry within the scope of MESEM?
4. What are the opinions about the contributions of MESEM application to the vocational education process and employment?
5. What are the views on the continuity of MESEM implementation?
6. What are the solutions to the problems you encounter in MESEM application?

2. METHOD

Case study design, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of 12 school administrators working in vocational education centers and vocational and technical Anatolian high schools in the city center of Sivas. In the formation of the study group, typical case sampling and criterion sampling methods were used. A semi-structured interview form prepared by the researchers was applied to the participants. The research data were analyzed by content analysis method.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

When the first research question, which is the opinions of students, parents, teachers and employers about MESEM, was examined, it was revealed that the majority of the participants were of the opinion that the MESEM application supported employment. It is necessary to use mass media effectively in order to increase the awareness of MESEMs by students, parents and employers.

As the opinions about the problems encountered in vocational education in MESEM application, which is the second research question, are examined, it is seen that the majority of the participants think that the

interest of enterprises in MESEM application is due to the financial incentive practices of the state and this situation is expressed as a problem by the participants.

When the opinions of the ministry regarding the incentive application within the scope of MESEM were analyzed, it was seen that the majority of the participants stated that the incentives given within the scope of MESEM application were effective in the preference of MESEMs. Within the scope of incentives, it is seen that the number of students of MESEMs has increased rapidly and employers want to employ more students from MESEMs after MESEMs are given the status of vocational high schools and the fees of the students who do internships are paid by the state.

Once the opinions about the contributions of the MESEM application to the vocational education process and employment, which is another research question, were analyzed, the majority of the participants stated that the application supports employment.

When the opinions regarding the continuity of the MESEM application were analyzed, it was understood from their statements that the majority of the participants stated that the application provided employment. In addition, it was observed that other participants stated that the necessary regulations regarding the application should be made, that the MESEM application should be continued, that MESEMs support development and that students graduate from formal education thanks to the application.

When the opinions of the participants about the solutions to the problems encountered in the MESEM application were examined, it was seen that the majority of the participants stated that there should be various limitations in the MESEM application. The participants stated that revisions should be made in the legislation to which MESEMs are subject, that deficiencies in MESEMs should be eliminated in terms of physical and equipment, that the guidance of students in the selection of fields and branches in MESEMs should be made correctly, that master trainers working in skill training in enterprises should be trained, that teachers working in MESEMs should be supported as wages and that experienced managers should be assigned to MESEMs. It has been seen that they expressed it as a suggestion.

Solution Suggestions for Problems Encountered in Vocational Training Centers:

- In promotional activities regarding MESEMs, the contribution of MESEMs to employment should be highlighted. MESEMs are educational institutions that contribute positively to individuals' employment and enable them to train qualified personnel to meet the intermediate staff needs of the sectors.
- It is necessary to develop legislation appropriate to the special situation of Vocational Training Centers. Any individual who is a secondary school graduate can register to MESEM at any time of the year, without age restrictions. MESEMs appeal to adults as well as individuals of formal education age. The fact that the internship fee, which is paid as a government incentive, is paid by the employer also causes problems. Measures to prevent similar problems should be taken through legislative revision.
- Improvements need to be made in the personnel rights of coordinator teachers whose workload has increased with MESEMs.
- The Ministry needs to take measures to ensure the implementation of MESEMs in a way that creates new employment.
- Academically successful individuals should be directed to vocational education. Vocational education should no longer be the last choice of individuals, individuals should be directed to vocational fields appropriate to their interests and abilities, and the effectiveness of guidance activities in MESEMs should be increased.

- In order to prevent inappropriate internship activities, the audit mechanism should be expanded and stakeholders such as professional chambers, Social Security Institution and Finance should be included in the audit activities currently carried out by schools.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu

Etik Kurulu Etik değerlendirme kararının tarihi: 26.05.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 298697

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmacılar, araştırmaya eşit oranda katkı getirmişlerdir. Bu doğrultuda her bir yazarın katkı oranı %50'dir. Araştırmacıların araştırmanın hangi aşamalarına katkıda buldukları aşağıda açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri toplama, veri analizi, raporlaştırma.

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, veri analizi, danışmanlık, raporlaştırma.

ÇATIŞMA BEYANI (CONFLICT OF INTEREST)

Araştırmada çıkar çatışması yoktur.